

Hiện thực hóa cương lĩnh 2011 về xây dựng chủ nghĩa xã hội Việt Nam: Nhìn từ thực tiễn Thành phố Hải Phòng

TS. NGUYỄN VĂN HẠNH

Học viện Báo chí và Tuyên truyền;

Email: nvhanhbc@gmail.com

ThS. ĐINH CÔNG TUYẾN

Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh;

Email: conguyen.hn@gmail.com

Nhận ngày 19 tháng 8 năm 2025; chấp nhận đăng tháng 11 năm 2025.

Tóm tắt: Trong quá trình hiện thực hóa Cương lĩnh 2011 về xây dựng chủ nghĩa xã hội Việt Nam, Thành phố Hải Phòng nổi lên như một địa phương có nhiều thành tựu nổi bật. Từ việc đánh giá những thành tựu và thách thức của Thành phố Hải Phòng trong quá trình này, bài viết rút ra một số bài học có giá trị tham khảo đối với các địa phương khác.

Từ khóa: chủ nghĩa xã hội; con đường đi lên chủ nghĩa xã hội; địa phương; Thành phố Hải Phòng.

Abstract: In the process of realizing the 2011 Platform on building socialism in Vietnam, Hai Phong city has emerged as a locality with remarkable achievements. By evaluating the city's accomplishments and challenges in this process, the article draws valuable lessons that can serve as useful references for other localities across the country.

Keywords: socialism; the path toward socialism; locality; Hai Phong city.

1. Đặt vấn đề

Gần 40 năm thực hiện công cuộc đổi mới, Đảng Cộng sản Việt Nam đã kiên định xác định con đường xây dựng CNXH, coi đây là sự lựa chọn tất yếu, phù hợp với nguyện vọng của nhân dân và xu thế phát triển của thời đại. Tuy nhiên, đây là một sự nghiệp lâu dài, khó khăn, đòi hỏi phải không ngừng tổng kết thực tiễn, bổ sung, phát triển lý luận, đặc biệt là xác định rõ những đặc trưng và phương hướng xây dựng CNXH phù hợp với điều kiện cụ thể của Việt Nam. Trên cơ sở đó, việc vận dụng sáng tạo các phương hướng xây dựng CNXH ở từng địa phương có ý nghĩa quyết định đối với sự phát triển của cả nước, tạo cơ sở để nước ta xác lập: □ Kỷ nguyên phát triển, kỷ nguyên giàu mạnh dưới sự lãnh đạo, cầm quyền của Đảng Cộng sản, xây dựng thành công nước Việt Nam XHCN, dân giàu, nước mạnh, xã hội dân chủ, công bằng, văn minh, sánh vai với các cường quốc năm châu^[1]. Trong tiến trình ấy, Hải Phòng đã và đang nổi lên như một

trong những điển hình sinh động, góp phần làm sáng tỏ khả năng hiện thực hóa các mục tiêu lớn của Đảng ta. Là một trong sáu thành phố trực thuộc Trung ương, với nhiều lợi thế về vị trí địa kinh tế, địa chính trị, cực tăng trưởng quan trọng của tam giác kinh tế trọng điểm phía Bắc, trung tâm vùng Duyên hải Bắc Bộ, cửa ngõ ra biển của khu vực phía Bắc, đầu mối trong hợp tác quốc tế, đặc biệt là trong sáng kiến □ Hai hành lang - Một vành đai kinh tế □ giữa Việt Nam và Trung Quốc, thành phố đã trở thành minh chứng cho tính khả thi của việc cụ thể hóa các phương hướng xây dựng CNXH thành những chương trình hành động cụ thể, thiết thực, hiệu quả. Trên nền tảng đó, những bài học kinh nghiệm từ Hải Phòng không chỉ góp phần làm rõ hơn các phương hướng lớn trong xây dựng CNXH ở nước ta, mà còn có giá trị tham khảo, nhân rộng cho nhiều địa phương khác trong cả nước.

2. Phương hướng chỉ đạo từ Cương lĩnh 2011 về xây dựng chủ nghĩa xã hội Việt Nam

Năm 1991, khi đề cập đến con đường xây dựng CNXH, lần đầu tiên Đảng Cộng sản Việt Nam đã đưa ra 7 phương hướng cụ thể, tiếp tục được bổ sung, cụ thể hóa qua 8 phương hướng, 8 mối quan hệ của Đại hội XI⁽²⁾. Đây chính là sự kết tinh, vận dụng sáng tạo giữa lý luận của chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh và tổng kết thực tiễn cách mạng Việt Nam trong giai đoạn hiện nay. Mỗi phương hướng đều phản ánh một trụ cột trong quá trình xây dựng CNXH trên từng lĩnh vực. Qua tổng kết gần 40 năm đổi mới cho thấy, ý nghĩa của tám phương hướng xây dựng CNXH không chỉ nằm ở tính bao quát lý luận mà còn thể hiện ở khả năng tổ chức thực hiện thông qua các chỉ tiêu cụ thể, chiến lược phát triển dài hạn và sự tham gia của mọi tầng lớp nhân dân. Do vậy, về mặt thực tiễn, cho phép các địa phương linh hoạt cụ thể hóa mục tiêu phát triển phù hợp với đặc điểm riêng của mình, thể hiện tinh thần "Trung ương mạnh, địa phương năng động", tạo nên hệ sinh thái phát triển đa chiều nhưng thống nhất về mục tiêu chiến lược. Chính nhờ vậy, mô hình CNXH ở Việt Nam có khả năng thích ứng linh hoạt, tiếp thu các giá trị phổ quát của nhân loại nhưng vẫn giữ vững nguyên tắc nền tảng của CNXH khoa học, là sự cụ thể hóa yêu cầu của đồng chí Tổng Bí thư Tô Lâm: "Mỗi địa phương cần cụ thể hoá, xác định rõ định hướng, giải pháp xây dựng mô hình XHCN gắn với con người XHCN ở từng địa phương, Hải Phòng, Đà Nẵng đi đầu thực hiện, tạo cơ sở rút kinh nghiệm, nhân rộng trong cả nước"⁽³⁾.

3. Thành phố Hải Phòng vận dụng sáng tạo các phương hướng xây dựng chủ nghĩa xã hội từ Cương lĩnh 2011

Thứ nhất, phát triển nền kinh tế thị trường định hướng XHCN. Cương lĩnh 2011 khẳng định phát triển nền kinh tế thị trường định hướng XHCN là một trong ba đột phá chiến lược⁽⁴⁾, là mô hình kinh tế tổng quát của thời kỳ quá độ lên CNXH ở nước ta. Đây là lựa chọn phù hợp với điều kiện lịch sử, chính trị và văn hóa của đất nước, cho phép phát huy hiệu quả của thị trường nhưng vẫn giữ vai trò chủ đạo của Nhà nước, đồng thời, bảo đảm mục

tiêu công bằng, tiến bộ xã hội. Vận dụng điều này, thành phố Hải Phòng đã triển khai nhiều định hướng chính sách lớn nhằm thúc đẩy phát triển bền vững và nâng cao chất lượng cuộc sống người dân. Trên cơ sở "ba trụ cột"⁽⁵⁾ kinh tế chính, thành phố ban hành các chính sách ưu tiên thu hút đầu tư chiến lược, cải cách hành chính mạnh mẽ và chú trọng phát triển nguồn nhân lực chất lượng cao, đồng thời chú trọng phát triển nền kinh tế số, thúc đẩy các mô hình doanh nghiệp công nghệ cao; sử dụng năng lượng tái tạo và công nghệ xanh để bảo vệ môi, hướng tới trở thành trung tâm kinh tế biển hàng đầu cả nước. Với những bước đi đúng hướng, Hải Phòng là địa phương đầu tiên và duy nhất có tốc độ tăng trưởng kinh tế ở mức 2 con số 10 năm liên tiếp, đều liên tục ở top cao nhất của cả nước⁽⁶⁾, dẫn đầu cả nước về thu hút vốn đầu tư trực tiếp nước ngoài (FDI), đồng thời mức thu nhập đầu người gần gấp đôi so với trung bình cả nước, thể hiện đà phát triển đột phá của kinh tế công nghiệp và cảng biển⁽⁷⁾.

Thứ hai, xây dựng Nhà nước pháp quyền XHCN. Nhà nước pháp quyền XHCN là cơ sở chính trị, pháp lý vững chắc để thực hiện quyền lực nhân dân. Việc vận dụng cụ thể ở địa phương là cơ sở để đảm bảo quyền làm chủ của nhân dân, nâng cao hiệu lực, hiệu quả quản lý của chính quyền cơ sở, góp phần xây dựng nền hành chính minh bạch, liêm chính, phục vụ; tạo nền tảng pháp lý vững chắc cho việc phát triển kinh tế - xã hội, giữ vững ổn định chính trị và trật tự an toàn xã hội, góp phần hoàn thiện thể chế. Vận dụng sáng tạo Nghị quyết số 27-NQ/TW về xây dựng và hoàn thiện nhà nước pháp quyền, Hải Phòng là một trong những địa phương tiên phong trong việc thí điểm các mô hình chính quyền đô thị, ứng dụng chuyển đổi số, với việc tập trung vào cải cách hành chính, phòng, chống tham nhũng, và xây dựng bộ máy nhà nước tinh gọn, hiệu quả. Các mô hình đều đặt con người làm trung tâm, với mục tiêu nâng cao chất lượng sống và bảo đảm công bằng xã hội. Thời gian qua, hiệu quả đã cho thấy rõ, mô hình: "Chính quyền thân thiện" tại các xã, phường, đạt tỷ lệ hài lòng trên 90% (2025), mô hình "Chính quyền đô thị" giúp giảm 20% thời gian

xử lý thủ tục hành chính, mô hình ứng dụng AI trong quản lý đô thị giúp cho hiệu suất thực hiện giải quyết công việc tăng lên nhanh chóng, □ Những nỗ lực này thể hiện sự quyết tâm của lãnh đạo thành phố, với mô hình quản lý chính quyền tinh gọn, hiệu quả, luôn được đánh giá ở thứ hạng cao⁽⁸⁾, qua đó, niềm tin của người dân vào chính quyền ngày càng được củng cố, tạo nền tảng cho sự đồng thuận và phát triển bền vững.

Phát triển nền văn hóa tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc. Việc phát triển nền văn hóa tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc khi được cụ thể hóa ở địa phương là quá trình hiện thực hóa chủ trương lớn của Đảng về xây dựng nền tảng tinh thần vững chắc cho xã hội, được triển khai thông qua việc bảo tồn và phát huy các giá trị văn hóa truyền thống, xây dựng môi trường văn hóa lành mạnh, nâng cao đời sống văn hóa cơ sở và phát triển con người toàn diện. Tại Hải Phòng, nhiệm vụ này được triển khai đồng bộ thông qua việc xây dựng môi trường văn hóa lành mạnh, nâng cao đời sống tinh thần của nhân dân, bảo tồn và phát huy giá trị các di sản văn hóa vật thể và phi vật thể. Địa phương đã tích cực lồng ghép mục tiêu phát triển văn hóa vào các chiến lược phát triển kinh tế - xã hội, đẩy mạnh giáo dục đạo đức, lối sống trong cộng đồng, nhất là thế hệ trẻ. Nhiều thiết chế văn hóa cơ sở được đầu tư, hoạt động văn hóa, nghệ thuật được khuyến khích, các lễ hội truyền thống được phục dựng và tổ chức bài bản, góp phần nuôi dưỡng bản sắc địa phương trong dòng chảy văn hóa dân tộc⁽⁹⁾ Đồng thời, việc ứng dụng công nghệ số trong quản lý, bảo tồn và quảng bá văn hóa cũng được chú trọng, tạo động lực phát triển văn hóa trong bối cảnh giao lưu, hội nhập mới. Những thành tựu này góp phần khẳng định vai trò của văn hóa là nền tảng tinh thần của xã hội.

Cụ thể hóa nội dung con người là trung tâm, chủ thể, nguồn lực và mục tiêu phát triển. Con người luôn được xác định là trung tâm, chủ thể, nguồn lực và mục tiêu phát triển trong mọi chiến lược, chính sách của Đảng và Nhà nước, đặc biệt khi được cụ thể hóa tại các địa phương, thể hiện qua việc xây dựng các chính sách phát triển nguồn nhân lực toàn

diện, bảo đảm quyền con người và nâng cao chất lượng cuộc sống. Trên cơ sở đó, Hải Phòng đã cụ thể hóa quan điểm □Con người là trung tâm, chủ thể, nguồn lực và mục tiêu phát triển□, khi chú trọng đầu tư mạnh mẽ vào phát triển nguồn nhân lực với các chương trình đào tạo nghề, nâng cao kỹ năng cho lao động, đặc biệt là lao động trẻ và lao động chất lượng cao. Nổi bật như về giáo dục và đào tạo, thành phố là địa phương tiên phong trong triển khai chính sách hỗ trợ học phí 100% cho học sinh các cấp⁽¹⁰⁾, tạo điều kiện học tập công bằng cho mọi đối tượng. Với mục tiêu: □Tăng trưởng kinh tế luôn đi đôi với thúc đẩy tiến bộ xã hội□ thành phố cũng đi đầu cả nước trong việc xây dựng nhà ở cho công nhân và người lao động có thu nhập thấp, với hàng chục nghìn căn hộ được đưa vào sử dụng tại các khu công nghiệp VSIP, Trảng Duệ. Giai đoạn 2021 - 2025, thành phố đã khởi công 9 dự án nhà ở xã hội với tổng quy mô 15.000 căn hộ, phấn đấu hoàn thành mục tiêu 15.400 căn mà Chính phủ giao⁽¹¹⁾ □ Thành phố cũng trợ cấp thường xuyên cho người cao tuổi không có lương hưu, người yếu thế và triển khai các mô hình chăm sóc sức khỏe cộng đồng tại tuyến y tế cơ sở,... Nhờ vậy, tính đến hết năm 2024, đã chính thức không còn hộ nghèo theo chuẩn nghèo quốc gia⁽¹²⁾.

Bảo đảm quốc phòng, an ninh, giữ vững độc lập, chủ quyền quốc gia. Trong bối cảnh toàn cầu hóa và tình hình khu vực diễn biến phức tạp, việc bảo đảm quốc phòng, an ninh, giữ vững độc lập, chủ quyền quốc gia được các địa phương xác định là nhiệm vụ thường xuyên, sống còn, gắn chặt với phát triển kinh tế - xã hội. Khi vận dụng vào cấp địa phương, phương hướng này thể hiện qua việc xây dựng thế trận quốc phòng toàn dân và an ninh nhân dân vững chắc, gắn với phát triển các khu vực trọng yếu về chính trị, kinh tế, quốc phòng. Với hệ thống cảng biển, sân bay, lực lượng vũ trang vững mạnh và thế trận quốc phòng toàn dân được củng cố, chủ động bảo vệ vững chắc vùng trời, vùng biển, biên giới, Hải Phòng là địa phương đạt được nhiều thành tựu nổi bật. Công tác phòng chống tội phạm được thực hiện quyết liệt với các mô hình □Liên kết ba

lực lượng (giữa công an, quân đội, bảo vệ dân phố), mô hình "Tổ dân phố không có tội phạm", "Camera an ninh" phát huy rõ vai trò giám sát cộng đồng. Nhờ đó, thành phố Hải Phòng đạt nhiều thành tựu nổi bật trong thực hiện nhiệm vụ quốc phòng, an ninh. Tỷ lệ tội phạm hình sự giảm 13,4% so với thời kỳ trước dịch; hàng nghìn vụ án ma túy được triệt phá, hàng trăm đối tượng truy nã bị bắt giữ. Phong trào toàn dân bảo vệ an ninh Tổ quốc phát triển mạnh với hơn 600 mô hình hiệu quả, thu hút đông đảo người dân tham gia. Việc ứng dụng công nghệ như mô hình "Kết nối Zalo đảm bảo ANTT" giúp tăng cường tương tác giữa công an và nhân dân, nâng cao hiệu quả giữ gìn trật tự an toàn xã hội.

Thực hiện chính sách đối ngoại độc lập, tự chủ, đa phương hóa, đa dạng hóa, chủ động và tích cực hội nhập quốc tế. Trong bối cảnh thế giới biến động phức tạp, chính sách đối ngoại độc lập, tự chủ giúp Việt Nam giữ vững lập trường, bảo vệ lợi ích quốc gia. Đa phương hóa, đa dạng hóa quan hệ góp phần mở rộng đối tác, giảm phụ thuộc vào một phía. Chủ động hội nhập quốc tế nâng cao vị thế đất nước, tạo môi trường thuận lợi cho phát triển bền vững. Cụ thể hóa điều này, Hải Phòng ngày càng đóng vai trò chủ động trong việc xây dựng quan hệ hữu nghị, hợp tác với các đối tác nước ngoài, nhất là thông qua mô hình "ngoại giao địa phương", chủ động tham gia các diễn đàn, hội chợ quốc tế, quảng bá hình ảnh, sản phẩm và giá trị văn hóa bản địa ra thế giới, khẳng định vai trò trong chuỗi cung ứng toàn cầu. Với lợi thế là địa phương sở hữu đủ các loại hình giao thông hướng tới chuẩn quốc tế, sự chủ động, kịp thời đề ra các chính sách đúng đắn, Hải Phòng đã trở thành đầu tàu trong thu hút FDI, phát triển các khu kinh tế, khu công nghệ cao, đồng thời là điểm đến của nhiều sự kiện mang tầm khu vực và quốc tế. Đến nay, thành phố có quan hệ thương mại với hơn 130 quốc gia và vùng lãnh thổ; kết nghĩa, hợp tác với 26 địa phương nước ngoài; có 43 quốc gia/vùng lãnh thổ đầu tư FDI tại đây. Thành phố cũng hợp tác với gần 50 tổ chức quốc tế và phi chính phủ, tham gia các tổ chức đa phương như CityNet, MBBW, TPO, Mayors for Peace. Mỗi

năm, hàng trăm đoàn quốc tế đến thăm và tìm hiểu cơ hội hợp tác, trong đó có nhiều nguyên thủ, lãnh đạo doanh nghiệp và tổ chức từ Nhật Bản, Hàn Quốc, Trung Quốc, EU, ASEAN. Nhiều lĩnh vực tiềm năng được mở ra như đầu tư, logistics, công nghệ, năng lượng sạch. Thành phố cũng là điểm đến của nhiều tập đoàn lớn như LG (Hàn Quốc) với hơn 7 tỷ USD đầu tư, cùng các doanh nghiệp từ Nhật Bản, Singapore. Ngoại giao kinh tế còn giúp hình thành các đường bay quốc tế như Côn Minh - Hải Phòng. Cùng với đó, thành phố đang triển khai 4 dự án ODA với tổng vốn hơn 1.698 tỷ đồng từ Ngân hàng Thế giới và JICA, góp phần phát triển kinh tế - xã hội⁽¹³⁾.

Phát huy dân chủ và sức mạnh đại đoàn kết toàn dân tộc là nội dung giữ vai trò trung tâm, thể hiện sâu sắc bản chất ưu việt của chế độ. Khi được cụ thể hóa ở địa phương được thể hiện qua việc mở rộng các hình thức dân chủ trực tiếp và dân chủ đại diện, bảo đảm quyền tham gia của nhân dân vào quản lý xã hội. Đi đầu trong thực thi phát huy dân chủ tại địa phương, Hải Phòng đã triển khai hiệu quả mô hình "Chính quyền thân thiện, phục vụ nhân dân", tổ chức hàng nghìn cuộc tiếp xúc, đối thoại với dân, góp phần giải quyết kịp thời các kiến nghị cơ sở. Cơ chế "nghe dân nói, nói dân hiểu, làm dân tin" được các cấp chính quyền thực hiện nghiêm túc với đội ngũ cán bộ tận tâm, tận lực trong phục vụ nhân dân, lấy sự hài lòng của người dân làm thước đo cho hiệu quả công việc, nhờ đó, đã tạo ra một môi trường hành chính thân thiện, minh bạch, giúp người dân và doanh nghiệp dễ dàng tiếp cận các dịch vụ công. Một trong những thành tựu nổi bật là trong năm 2025, thành phố đã tiếp nhận và giải quyết 95% kiến nghị từ cử tri, góp phần nâng cao sự đồng thuận và xây dựng môi trường dân chủ, đoàn kết.

Xây dựng Đảng trong sạch, vững mạnh đóng vai trò then chốt trong việc củng cố niềm tin của nhân dân, đảm bảo sự lãnh đạo toàn diện của Đảng. Công tác này giúp nâng cao năng lực lãnh đạo, chống suy thoái tư tưởng, ngăn chặn tham nhũng và tiêu cực trong đội ngũ cán bộ, đảng viên. Coi đây

là nhiệm vụ then chốt, Hải Phòng chú trọng công tác giáo dục chính trị, tư tưởng, kịp thời định hướng dư luận, củng cố niềm tin của cán bộ, đảng viên và nhân dân. Đồng thời, tăng cường kiểm tra, giám sát, kiên quyết xử lý sai phạm, giữ vững kỷ cương, kỷ luật trong Đảng. Kịp thời triển khai các yêu cầu về sắp xếp, tinh gọn bộ máy, Ban Thường vụ Thành ủy lãnh đạo, chỉ đạo xây dựng tổ chức bộ máy, xây dựng Đảng và hệ thống chính trị thành phố theo hướng □Tinh - gọn - mạnh - hiệu năng - hiệu lực - hiệu quả□ Nổi bật là Hải Phòng đã đạt nhiều thành tựu nổi bật trong việc sáp nhập Hải Dương, tạo nên một siêu đô thị với quy mô dân số 4,66 triệu người và GRDP ước đạt 658.000 tỷ đồng, đứng thứ 3 cả nước. Công tác sắp xếp bộ máy hành chính được triển khai hiệu quả, tinh gọn từ 12 sở xuống 6 sở, giảm 6 phòng và 1 đơn vị sự nghiệp, đảm bảo quản lý minh bạch và đồng thuận của nhân dân với 96% người dân hài lòng với chính quyền. Việc lấy ý kiến nhân dân được thực hiện rộng rãi, giải quyết 95% kiến nghị cử tri, góp phần xây dựng trung tâm hành chính mới tại Thủy Nguyên, thúc đẩy phát triển kinh tế - xã hội và nâng cao đời sống người dân.

4. Những thách thức và bài học kinh nghiệm trong quá trình hiện thực hóa Cương lĩnh 2011 tại Thành phố Hải Phòng

Bên cạnh những kết quả đã đạt được, thành phố Hải Phòng cũng đứng trước nhiều thách thức trong quá trình phát triển.

4.1. Những thách thức chủ yếu

Thách thức về thể chế và chính quyền địa phương, thực tiễn tại Hải Phòng cho thấy công tác thể chế hóa và đổi mới quản trị địa phương còn nhiều thách thức: bộ máy hành chính cần tiếp tục tinh gọn, nâng cao hiệu lực, hiệu quả; tình trạng quan liêu, sách nhiễu có lúc, có nơi làm xói mòn niềm tin của dân. Chẳng hạn, năm 2021, khi xảy ra vụ việc một số cán bộ cơ sở thu lệ phí cấp căn cước công dân vượt quy định, chính quyền địa phương đã nhanh chóng chỉ đạo hoàn trả tiền cho dân và công khai xin lỗi hơn 10 công dân bị thu phí sai quy định, đồng thời đình chỉ cán bộ vi phạm⁽¹⁴⁾. Đây vừa là mục tiêu, vừa là áp lực cải cách đối với chính

quyền đô thị như Hải Phòng.

Thách thức về xã hội và phát triển con người, bên cạnh yếu tố thể chế, nhóm thách thức về xã hội và con người có ý nghĩa quyết định đối với quá trình hiện thực hóa Cương lĩnh tại Hải Phòng. Thực tế ở Hải Phòng cho thấy, quá trình công nghiệp hóa, đô thị hóa nhanh đặt ra nhiều vấn đề xã hội: Áp lực việc làm, nhà ở, khoảng cách giàu nghèo và đòi hỏi nâng cao chất lượng nguồn nhân lực. Thách thức lớn nhất là làm sao vừa tăng trưởng kinh tế nhanh, vừa đảm bảo tiến bộ và công bằng xã hội, đúng theo định hướng XHCN.

Thách thức về mô hình tăng trưởng và phát triển bền vững, là trung tâm công nghiệp và cửa ngõ giao thương quốc tế, Hải Phòng đứng trước áp lực đổi mới mô hình tăng trưởng mạnh mẽ hơn bao giờ hết. Giai đoạn trước, thành phố chủ yếu dựa vào tăng trưởng theo chiều rộng - phát triển công nghiệp chế biến chế tạo, mở rộng cảng biển, thu hút vốn đầu tư dựa trên lợi thế tài nguyên đất đai và vị trí địa lý. Mô hình đó đã mang lại tốc độ tăng trưởng cao, nhưng dần bộc lộ hạn chế về tính bền vững: Phụ thuộc nhiều vào vốn và lao động giá rẻ, nguy cơ ô nhiễm môi trường, và thiếu các ngành công nghệ cao có giá trị gia tăng lớn. Trong bối cảnh cuộc Cách mạng công nghiệp 4.0 và hội nhập sâu rộng, nếu không chuyển đổi kịp thời, Hải Phòng có thể tụt hậu so với yêu cầu phát triển mới. Đây vừa là định hướng chiến lược, vừa là thách thức cấp bách đối với địa phương đi đầu như Hải Phòng.

Để hiện thực hóa định hướng này, thành phố đã và đang tiến hành tái cơ cấu nền kinh tế theo hướng bền vững hơn. Trọng tâm là chuyển từ □tăng trưởng nóng□sang tăng trưởng xanh và bao trùm. Tuy nhiên, thách thức đặt ra là làm sao kết hợp hài hòa giữa phát triển kinh tế với bảo vệ môi trường và phát triển văn hóa, xã hội. Thành phố mạnh dạn loại bỏ hoặc nghiêm khắc yêu cầu cải thiện đối với các dự án có nguy cơ gây ô nhiễm cao, đồng thời tiên phong triển khai kinh tế số và chính quyền số để nâng cao năng suất, minh bạch và hiệu quả trong dài hạn. Quá trình chuyển đổi mô hình tăng trưởng chắc chắn không tránh khỏi khó khăn (như chi phí

đầu tư lớn, đòi hỏi nguồn nhân lực chất lượng cao), nhưng đây là con đường tất yếu để xây dựng một Hải Phòng phát triển thịnh vượng trong khuôn khổ nền kinh tế thị trường định hướng XHCN.

Thách thức về mô hình phát triển văn hóa, chính quyền các cấp tại thành phố Hải Phòng đã tích cực lồng ghép mục tiêu phát triển văn hóa vào các chương trình kinh tế - xã hội, tổ chức lễ hội truyền thống một cách bài bản, góp phần nuôi dưỡng bản sắc địa phương trong dòng chảy văn hóa dân tộc, ứng dụng công nghệ số trong quản lý, bảo tồn và quảng bá văn hóa. Tuy nhiên, trong bối cảnh toàn cầu hóa và sự phát triển nhanh chóng của văn hóa đại chúng, Hải Phòng cũng đứng trước không ít thách thức: Sự mai một các giá trị truyền thống trong giới trẻ, nguy cơ thương mại hóa di sản, hoặc sự lệch chuẩn trong tiếp nhận văn hóa ngoại lai qua môi trường mạng. Do đó, phát triển văn hóa tại Hải Phòng cần đặt trong tầm nhìn chiến lược gắn với xây dựng hệ giá trị con người Hải Phòng thời kỳ mới - năng động, nhân văn, kỷ luật, sáng tạo - phù hợp với mô hình XHCN Việt Nam, phát triển công nghiệp văn hóa dựa trên bản sắc địa phương, xây dựng môi trường văn hóa lành mạnh từ cơ sở, đầu tư cho văn hóa số và bảo vệ không gian văn hóa cộng đồng như một trụ cột phát triển bền vững.

4.2. Bài học kinh nghiệm và hướng phát triển

Hải Phòng, gần đây đã được đề xuất tạo các cơ chế mới⁽¹⁴⁾, hứa hẹn khơi thông các điểm nghẽn, giúp thành phố trở thành động lực tăng trưởng mạnh mẽ của vùng Đồng bằng sông Hồng và cả nước. Quá trình hiện thực hóa Cương lĩnh 2011 tại Hải Phòng đem lại nhiều bài học quý giá, kết hợp nhuần nhuyễn giữa tư duy lý luận và thực tiễn. Những kinh nghiệm rút ra không chỉ hữu ích cho địa phương mà còn mang ý nghĩa tham khảo chung cho cả nước trong giai đoạn tiếp tục đổi mới, xây dựng CNXH.

Kiên định lấy nhân dân làm trung tâm của mọi chính sách, mọi hoạt động của Đảng và chính quyền phải xuất phát từ lợi ích, nguyện vọng chính đáng của nhân dân □ đúng như Cương lĩnh đã đề ra. Việc Hải Phòng xây dựng mô hình □ chính quyền

thân thiện □ kịp thời sửa chữa sai lầm (hoàn trả tiền thu sai cho dân) cho thấy tầm quan trọng của thái độ cầu thị, lắng nghe dân. Khi chính quyền gần dân, trọng dân và vì dân phục vụ, sẽ tạo được lòng tin và sự ủng hộ rộng rãi - nguồn sức mạnh to lớn để vượt qua mọi thách thức.

Kết hợp hài hòa giữa tăng trưởng kinh tế và tiến bộ, công bằng xã hội, đây là sợi chỉ đỏ trong đường lối xây dựng CNXH ở Việt Nam. Thực tiễn Hải Phòng khẳng định rằng phát triển kinh tế phải đi đôi với nâng cao đời sống nhân dân và bảo đảm an sinh xã hội. Mô hình phát triển của thành phố không chỉ đo bằng chỉ số GDP hay thu ngân sách, mà còn thể hiện qua việc người lao động có nhà ở ổn định, con em được học hành, văn hóa tinh thần phong phú. Đầu tư cho con người chính là đầu tư cho tương lai bền vững. Bài học ở đây là muốn phát triển lâu dài, phải chú trọng phát triển toàn diện con người và lấy sự hài lòng, hạnh phúc của nhân dân làm thước đo quan trọng.

Chủ động đổi mới mô hình tăng trưởng, coi trọng yếu tố bền vững, trong bối cảnh mới, tăng trưởng chủ yếu dựa vào vốn và lao động giá rẻ không còn phù hợp. Hải Phòng đã rút ra kinh nghiệm phải đổi mới tư duy phát triển, mạnh dạn chuyển sang mô hình tăng trưởng dựa trên khoa học công nghệ, đổi mới sáng tạo và quản trị hiện đại. Đồng thời, mọi quyết sách phát triển cần tính đến yếu tố bền vững về môi trường và xã hội. Việc thành phố kiên trì thực hiện các mục tiêu phát triển bền vững, như xây dựng kinh tế xanh, kinh tế tuần hoàn và thành phố thông minh, cho thấy tầm nhìn dài hạn, tránh những hệ lụy mà các đô thị công nghiệp trước đây mắc phải.

Phát huy vai trò lãnh đạo của Đảng, nâng cao năng lực bộ máy thực thi, bài học kinh nghiệm xuyên suốt là sự lãnh đạo đúng đắn của Đảng ở địa phương có ý nghĩa quyết định đối với thắng lợi của sự nghiệp phát triển. Đảng bộ Hải Phòng đã chú trọng công tác xây dựng, chỉnh đốn Đảng và hệ thống chính trị trong sạch, vững mạnh, coi đó là nhân tố hàng đầu bảo đảm phát huy dân chủ XHCN, củng cố khối đoàn kết toàn dân và tạo động

lực to lớn cho phát triển. Song song, đội ngũ cán bộ, công chức không ngừng được đào tạo, bồi dưỡng để đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ mới. Thực tế cho thấy, nơi nào cấp ủy, chính quyền đoàn kết, thống nhất, năng động, sáng tạo và gần dân, nơi đó việc triển khai Cương lĩnh và nghị quyết của Đảng đạt kết quả rõ rệt.

5. Kết luận

Thực tiễn phát triển ở Hải Phòng đã khẳng định tính đúng đắn, khả thi và sức sống của tám phương hướng xây dựng CNXH được xác định trong Cương lĩnh 2011. Những mô hình, chính sách, cách làm sáng tạo của địa phương này là những bài học quý giá cho quá trình phát triển trên toàn quốc. Trong bối cảnh toàn cầu hóa và cách mạng công nghiệp lần thứ tư, việc tiếp tục vận dụng linh hoạt, sáng tạo tám phương hướng đó vào thực tiễn là chìa khóa để Việt Nam xây dựng thành công mô hình CNXH đặc sắc, hiện đại và phù hợp với điều kiện cụ thể của đất nước./.

(1) GS, TS. Tô Lâm: *Một số nội dung cơ bản về kỷ nguyên mới, kỷ nguyên vươn mình của dân tộc; những định hướng chiến lược đưa đất nước bước vào kỷ nguyên mới, kỷ nguyên vươn mình của dân tộc*. Xem: https://www.tapchiconsan.org.vn/media-story/-/asset_publisher/V8hhp4dK31Gf/content/ky-nguyen-moi-ky-nguyen-vuon-minh-cua-dan-toc-ky-nguyen-phat-trien-giau-manh-duoi-su-lanh-dao-cam-quyen-cua-dang-cong-san-xay-dung-thanh-cong-nuoc-vie. Ngày 1/11/2024.

(2) Đảng Cộng sản Việt Nam (2011), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XI*, Nxb. CTQG, H., tr.71-72.

(3) *Phát biểu của đồng chí Tổng Bí thư Tô Lâm tại HN quán triệt, triển khai nội dung HN TW 10, khóa XIII*. Xem: <https://tuoitre.vn/toan-van-bai-phat-bieu-cua-tong-bi-thu-to-lam-tai-hoi-nghi-quan-triet-trien-khai-hoi-nghi-tu-lan-11-20250416163635644.htm>.

(4) Ba đột phá chiến lược là hoàn thiện đồng bộ thể chế; phát triển nguồn nhân lực, nhất là nguồn nhân lực chất lượng cao; xây dựng hệ thống kết cấu hạ tầng: *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII (2021)*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, H., T. I, tr. 203 - 204.

(5) Ba trụ cột phát triển kinh tế chính đã được Hải Phòng xác định, gồm: Công nghiệp công nghệ, cảng biển-logistics, du lịch-thương mại.

(6) Ở Hải Phòng, tốc độ tăng trưởng tổng sản phẩm trên địa bàn (GRDP) ước đạt 11,01%, xếp thứ 3 cả nước và thứ nhất vùng đồng bằng sông Hồng, là năm thứ 10 liên tiếp duy trì tăng trưởng ở mức hai con số. Quy mô kinh tế của thành phố đạt dấu mốc là năm đầu bước vào nhóm 5 tỉnh, thành phố có quy mô kinh tế lớn nhất cả nước. Xem: <https://thongkehaiphong.gov.vn/tin-chuyen->

[nganh/hai-phong-trong-nhom-5-tinh-thanh-pho-co-quy-mo-kinh-te-lon-nhat-ca-nuoc-614.html](https://thongkehaiphong.gov.vn/tin-chuyen-nganh/hai-phong-trong-nhom-5-tinh-thanh-pho-co-quy-mo-kinh-te-lon-nhat-ca-nuoc-614.html).

(7) GRDP bình quân đầu người năm 2024 theo giá hiện hành đạt 8 665 USD/năm, tức cao hơn gần 85 % so với mức trung bình quốc gia (4.700 USD). Xem: <http://congly.vn/nam-2024-kinh-te-xa-hoi-cua-hai-phong-dat-nhung-con-so-an-tuong-462545.html>.

(8) *Hải Phòng*: luôn nằm trong nhóm dẫn đầu trong suốt 13 năm kể từ khi Bộ Nội vụ thực hiện đánh giá PAR INDEX. Năm 2024, thành phố vươn lên dẫn đầu. Chỉ số SIPAS ☐ đo lường mức độ hài lòng của người dân đối với dịch vụ công ☐ của Hải Phòng năm 2024 cũng đạt 90,59%, lần đầu tiên đứng đầu cả nước. *Đà Nẵng*: Chỉ số cải cách hành chính (PAR Index) năm 2023 của TP là 88,68%, đứng thứ 12/63 tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương. Chỉ số hài lòng của người dân đối với sự phục vụ của cơ quan hành chính nhà nước (SIPAS) năm 2023 của TP là 83,38%, đứng thứ 22/63 tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương.

(9) Các lễ hội truyền thống như Lễ hội Hoa Phượng Đỏ, bảo tồn làng nghề gốm sứ, chạm khắc gỗ.

(10) Từ năm học 2020 - 2021, Học sinh bậc mầm non và trung học cơ sở bắt đầu được miễn 100%. Từ năm học 2021 - 2022 Chính sách miễn học phí được mở rộng cho học sinh bậc trung học phổ thông.

(11) Đình Phong - Lộc Liên - Nguyễn Hoàn - Công Hường, Bài 1: ☐ Đại công trường ☐ nhà ở xã hội tại Hải Phòng, <https://tien-phong.vn/bai-1-dai-cong-truong-nha-o-xa-hoi-tai-hai-phong-post1662942.tpo#:~:text=S%E1%BB%9F%20X%C3%A2y%20d%E1%BB%B1ng%20TP%20H%E1%BA%A3i,chung%20c%C6%B0%20cho%20ng%C6%B0%E1%BB%9Di%20thu>.

(12) Vũ Ba: 10 sự kiện, kết quả nổi bật của TP. Hải Phòng năm 2024. Xem: <https://congly.vn/10-su-kien-ket-qua-noi-bat-cua-tp-hai-phong-nam-2024-465982.html>.

(13) Xem: <https://ttdn.vn/hoi-nhap-va-phat-trien/hai-phong-hoa-minh-vao-lan-song-hoi-nhap-quoc-te-77340>.

(14) Nguyễn Hoàn, *Trả lại tiền, xin lỗi hơn 10 người bị thu 100.000 làm căn cước gắn chip*, <https://tienphong.vn/tra-lai-tien-xin-loi-hon-10-nguoi-bi-thu-100000-lam-can-cuoc-gan-chip-post1326816.tpo#:~:text=TPO%20,g%E1%BA%AFn%20chip%20v%C6%B0%E1%BB%A3t%20quy%20C4%91%E1%BB%8Bnh>.

(15) Ngày 17/4/2025, Ủy ban TVQH tiếp tục phiên họp xem xét dự thảo Nghị quyết của Quốc hội thay thế Nghị quyết số 35/2021/QH15 về thí điểm một số cơ chế, chính sách đặc thù phát triển thành phố Hải Phòng. Tại dự thảo nghị quyết này, Chính phủ đề xuất 41 chính sách đặc thù thuộc 6 nhóm lĩnh vực, nhằm tạo đột phá cho Hải Phòng trong phát triển kinh tế, khoa học công nghệ, và thành lập Khu Thương mại tự do thế hệ mới.